

75
tum, hospitiis jur **DISSERTATIO ACADEMICA.**

jam est depravatus, ideoque, quod fieri posse, ad pri-
mariam formam diligentissime re-

DE

**SIGNIS RELATIONUM NOMINALIUM
IN LINGUA FENNICA.**

CUJUS PARTEM SEXTAM,

CONS. AMPL. FACULT. PHILOS. ABOËNS.

Quas igitur annotationes nostras, accuratisima qua valui-
mus diligentia confectas, quamvis ad omnes

In Auditorio Theol. die XVIII Junii MDCCXVII.

h. a. m. f.

P. P.

MAG. GUSTAVUS RENVALL,

Pædag. & Didact. Adjunct. Ord.

EP

JOSEPHUS WEGELIUS,

Stipend. Publ. Viburgensis.

reddendas, (e. a. heta al p. vaga si, komma al figa-
flä ester en, bokstaf si al vagt, det kallas på mig
ste, etc.) undique etiam ut angulum velut pagina-
rum. Eodem ex unice variationem phrasum Syracusae

ABOÆ, TYPIS FRENCKELLIANIS.

DISTRIBUTIO ACADEMICA
SIGNS RELATIONUM NOMINATIVORUM
IN LINGUA LEMNICA

in Annalio Typo, die XIII Janii MDCCCLII
p. 3. n. 6
30 " Von den Präpositionen auf derselben - über den
P. B.

MAG. GUSTAVUS RHINAIUS

Zeichen & Bildung Ord.
pag. 437, sic. supra pag. 24 not.

Memoriae veritatem id processus mandatum
voluntatis et conscientia Sveciarum ut de se (in
quibus) nec quicquam
spurium. Nam Nipponum & Iaponum
vent cicerone. Etas par 1866 + 1867, p. 100
I. pag. 1066. Tanta credere, ut ratione significatio
nem non solum admodum.

ABOVE THIS TRANSCRIPTION

tum, hospitiū jure inter nostrates exceptorum, imitatione
jam est depravatus, ideoque, quoad fieri possit, ad pri-
mariam formam diligentissime reducendus.

Quo autem plenius addisceremus, quomodo hisce
præceptis, linguae cuicunque in aliam vertendæ fere
communibus, a nostratis rite sit satisfaciendum, Præ-
positiones linguae Svecanæ (in qua lingua in Fennicam
transferenda læpisime desudare, & genium linguae ver-
naculæ maxime detorquere solent nostrates) examinavi-
mus, earumque relationes varias cum variis in lingua
Fennica relationum signis contulimus, & qua ratione,
quibus Casibus vel Periphrasibus quæque illarum Fennice
reddi & possit & debeat, quantum vacavit, annotavimus.
Quas igitur annotationes nostras, accuratissima qua valui-
mus diligentia confectas 31), quamvis ad omnes nume-

L ros

31) Duce, ubi licuit, usi sumus Cel. MOBERG, vide *Försök till Lärob. i Allm. och Svensk Grammat.* pag. 272 sqq. Naturam autem & originem Præpositionum Svecanarum proprius explicare, easve a primordiis usque ad hodiernam persequi formam & significationem, rei nostræ haud tulit ratio. Usum porro Præpositionum Adverbialem i. e. ubi Adverbiorum induentes vim, sine nomine (Casu) adhibentur, (e. c. nog af, vänja af ett barn, gifva efter, det bjuder emot, saken gick igenom, huru flår det till &c. &c.) nec non Idiotismos vel phrases non præcise ad verbum, sed circumloquendo Fennice reddendas, (e. c. bero af, på, taga af, komma af sig, lås efter en, beropa sig på något, det kostar på mig &c. &c.) undique exanimate, angustia vetuit paginæ. Eodem ex capite versionem phrasium Svecana-

ros haud perfectas, a peritioribus supplendas & corrigendas, a rudioribus vero observandas & imitandas hec apponere liceat.

IV. De Præpositionibus Svecanis Fennice vertendis 32).

A. Præpositio af, utaf.

Varii, quibus Fenni relationes huic Præpositioni proprias exprimunt, modi sint:

Casus:

rum, in sequentibus exempli causa afferendarum, Latinam perpetim, nec non Fennicam passim, consulto omisimus.

- 32) Ad perlegendum hocce opusculi nostri capitulum sese accingens L. B. recolligat, quæsumus, ea quæ de natura & valore Casuum Fennicorum, nec non de indole & significatione Nominum Præpositionalium (i. e. loco Præpositionum exterarum adhiberi solitorum), in præcedentibus diffuse disputavimus, quæque, rei explicandæ quamvis pernecesaria, hec iterare haud vacat. Præpositiones vero Svecanæ cum in relationibus loci variis exponendis plerunque & proprie versentur, maxime quidem interest, relegere ea, quæ de differentia Relationum Nominalium Interiorum & Exteriorum, nec non Relationum Localium quorū? ubi? & unde? (i. e. loci in quem, in quo & ex quo) supra pagg. 27 sqq. & alibi passim attulimus. In lingua enim Svecorum (Germ. Latin. &c.) & motus in locum, & quies in loco, nec non vel motus ex loco, ope unius ejusdemque Præpositionis haud raro exprimitur (e. c. lägga på bordet, quorū? ligga på bordet, ubi? taga på (ifrån)

Casus:

1. *af, utaf pro frān, genom*, Latin. *a, ab*, de loco exteriori ex quo, de persona activa a qua l. per quam
L 2 (Gal.

bordet, unde? e. s. p.): quod idem de Relationibus valet & Interiore & Exteriore (e. c. *fara till kyrkan ad & in templum, komma ifrån kyrkan &c.*): differentia autem inter relationes commemoratas intercedens varias, a Fennis diligenter observatur & varie exprimitur. Ratio vero, cur Signa Relationum Localium (Casus Locales, Allat. Ablat. & Locat.), ad externam proprie pertinentia naturam, in lingua & Fennorum & aliarum quarumcumque gentium de relationibus simul adhibeantur notionum abstractarum, ex verbis colligitur Cel. BERNHARDI pag. 59 sqq. citatis.

Haud minus proderit attentius repetere quod supra pagg. 36 sqq. & 57 sqq. Not. 26 non solum de differentia Casuum Quantitivi, Qualitivi & Qualificativi (Factivi) specifica, sed de mutua simul Qualificativi (Factivi) cum Allativo, Qualitivi cum Locativo & Quantitivi cum Ablativo concordia & discordia pluribus disserimus. Quorum quidem Casuum relationes saepe confundunt Sveci, Latini &c. (e. c. *resa till kyrkan* motus in locum, *inviges till kyrka* mutatio qualitatis, nullus motus: item *immergi In aquam* motus, *nix redigitur In aquam* mutatio e. s. p.) Fenni probe discernunt *firkoon firkofsi*, *weteen wedefsi*). Causa vero cur Nostrates, vocabula temporis adhibentes, Qualitivo potissimum utuntur Casu, ex cognatione, quæ inter relationem huic Casui propriam, existentiam sc. rei durantem comprehendentem, & inter notionem (intuitum) temporis, continuo permanentis, intercedit, absque negotio eruitur.

(Gallor. *par*), & passiva a qua (Gall. *ð*), nec non de Causa exteriori activa — reddatur per ABLATIVUM EXTERIORUM e. c. gjord af (genom, par) mig minulta, fick af (genom) honom hänelta, bref af (ifrån) min vân, tillställdes mig af (genom) dig, vinna penningar af dem heilstå, taga företrädet af (framför) någon, skapad af fadern, frälsad af sonen, tagen af (genom, från) mig, oté par moi & à moi, sumtum a me & sublatum mihi, utrumque minulta.

2. *af, utaf* pro *ur, ifrån*, Lat. *e, ex*, Gall. *de*, de loco interiori ex quo, de materia passiva ex qua, de causa interiori activa motivo) — per ABLATIVUM INTERIOREM e. c. gjord af tråd puusta, drucken af öl, taga taket af (ifrån) hulet huoneesta, en af (bland) ols, borsta dam af (*ur*) kläder, förtjust deraf sittå, skryta af, veta af faken af iasta, gjorde af (tör) vänskap iustawüdestå, göra narr af någon, död af slag, tagen af mig, de moi, ex me minusta.

3. *af, utaf* pro Genitivo, maxime Latinor. adhibitum (cfr. pag. 25) — per POSSESSIVUM e. c. höjden af berget (bergers höjd) wuoren förkeus, ågare af, vân af hulet, bevis af (på) något sen todistus, utsigten af staden, en tid af 100 år sådan wuoden aika, känningar af frossen wilun murtteet.

4. *af, utaf* de quantitate indefinita, de qualitate (haud de loco) rei, nec non post quædam Verba 33) — per

33) Sunt namque haud pauca Svecorum (Latin, Germ. &c.) Verba, intransitivæ per se plerumque indolis, quæ, transitivam induentia naturam, Objectum non immediate, sed interjecta quadam Præpositione conjungendum

per QUANTITIVUM e. c. dricka af detta vin fåttā wiinaæ, veta af (om) något sittā, skryta af (med, öfver) något, hafva öfverflöd af (på) något liiaksi sittā, två af (bland) dem, vara af hög börd, suurta sukua.

5. *af pro vid, vid pass af, — ratus per LOCATIVUM*
e. c. han är af (vid) min ålder ijällånti l. ijässånti.

Periphrases:

1. *af, de fractura, pro bort, los, sonder* — per adjecta poikli, rikki, eri, irtti, pois e. c. bryta knappen af en kåpp, taga låset af (löst ifrån) dörren ewarta irtti l. eri.

2. *af pro neder, deorsum, bumum* — per alas, maahan e. c. It ga af hästen hevvisen seljästā alas l. maahan, falla af (ned af) hästen.

3. *af de vestimentis exuendis* — per pââstâ de capite, nultâ (potius quam pââltâ) de corpore superiori, trunc-

adsciscant: Fennorum vero Verba, exteris hisce respondentia, & transitiva & intransitiva, Objectum requirunt immediatum, (exclusa Præpositione) adhærens. Quod jam Objectum, eum indefinitæ seu partialis sæpiissime sit indolis, a Fennis exhiberi solet per Quantitivum, qui nostratum est Casus objecti partialis, seu, (ita ferente loquentis sententia), rarius per Casum objecti totalis, qui in Plurali semper est Nominativus, in Singulari vel Nominativus vel Posessivus (cfr. supra pagg. 18 sqq. not.) Qualia de cetero Svecorum Verba nec enumerare, nec diligentius examinare hisce licet pagellis: sufficit significasse, talem esse vernaculæ in construendis Verbis usum.

erunco, jalasta, kådestå &c. de membris extremis e. c. taga af sig hatten pådstånså, rocken sultånså, skon jalastanså, handsken kådestånså, ringen formestansa, båltet wüdltånså & f. p.

4. *af pro i anledning af, till följe af, i stöd af* -- interdum per tåhden, suhteen e. c. namnkunnig af (för, genom) sina bedrifter.

B. Præpositio *bland, ibland.*

Casus:

1. *bland pro af, ifrån & Lat. Genit. Plurali, nec non de loco ex quo -- per ABLATIVUM INTER., ab aliis interdum per QUANTITIV. e. c. en bland (af) dem heistå l. heitå, en bland tio år vis, tog två bland ols meistå l. meitå.*

2. *bland pro i, de loco in quem, -- per ALLATIVUM INTERIOR. e. c. så mjölk bland (i) vatten weteen.*

3. *bland pro i, de loco in quo -- per LOCATIVUM INTER. e. c. där är mjölk bland (i) vatten wedesså.*

4. *bland pro åt, för, de persona, Latin. Dativ. -- interdum per ALLATIV. EXTER, e. c. det förslår ej bland (åt, för, till) så många usialle.*

Periphrases:

1. *bland de mixtura -- per sefaan in locum, seassa in loco, seasta ex loco, e. c. blanda korn bland hafran kaurain sefaan, hittade dukaten bland penningarne rahain seasta, bland (jemte, tillika med, utom) annat.*

2. *bland*

2. bland de comitatu, societate -- haud raro per seuraan, joukkoon, keskelle in locum, seurassa, joukossa, keskellä in loco, seurasta, joukosta, keskellä ex loco, item per kansi, keralla, ünnä (contr. pro ühtenä?)

C. Præpositio efter,

Casus:

1. *efter* pro Genitivo Lat. -- per POSSESSIV. e. c. åträ derefter sen himo, begår efter (till) penningar raham halu, spår, märke efter (af) något, ärft efter, enka efter honom hänna leskenstå.

2. *efter* pro enligt, ifrån, Lat. *ex* -- per ABLATIV. INTER. e. c. efter (enligt, på) befallning käskystå, efter (ifrån) den dagen sittå påivästå.

3. *efter* de ordine mutuo -- interdum per ABLATIV. EXTER. e. c. den ena dagen efter (på) den andra påivä päävälta, år efter (ifrån) år, man efter man mies miehelta.

4. *efter* pro med, till -- nonnunquam per LOCATIV. EXTER. nec non ALLATIV. INTER. e. c. följa efter (med) vige puntarilla, efter (till) det pris sittå hinnasta l. siihen hintaan.

5. *efter* post quædam Verba -- per QUANTITIV. e. c. fika efter guld etsiā kultaa, längta efter, tänka efter saken ajatella asiaa.

Periphrases:

1. *efter* de loco pone quid, nec non de situ poste-
riori, pro pone, post, bakom, baktefter -- per perään, jäl-
leen l. jälkiin, taka (aliis taan in locum, perässä, jälissä
takana in loco, perästä, jälistä, takaa ex loco e. c. gå
efter

efter (bakefter, bakom) mig, efter (ifrån, sedan) den dagen, komma efter (senare än) någon, efter (näst efter) honom, arf efter far, stånga dörren efter sig (nec non fråga efter, skicka efter, spana efter, begår efter, tänka efter, ex usu svecizante?)

2. *etter pro juxta, secundum, utmed, enligt* — per mudden, seuraten, jälkeen e. c. efter (enligt) befallning, efter aftal, rätta uret efter stolen, spela efter noter.

3. *etter pro mot* — interdum per wastaan e. c. låna pengar efter (mot) sex ProC. fälja efter (emot, till, för) det pris.

4. *etter de re afferenda* — per tuomaan, noutamaan, hankimaan, hakemaan in locum, tuomassa, noutamassa &c. in loco (alii: perān & perāssā, svecizantes?) e. c. gå efter (för att hemta) bröd, är efter bröd, gå efter häst,

D. Præpositio *från, ifrån*.

Casus:

1. *från pro Lat. de, e, ex, de rebus (& personis)* passivis, de motu ex loco interiori — per ABLATIV. INTER. e. c. komma ifrån (ur) kyrkan firfosta, vara ifrån Åbo, Turusta, öfversätta ifrån Svenskan, ifrån den första till den - ensimmaifrestå.

2. *från pro Lat. a, ab, de motu a loco exteriori, de personis (& rebus) activis* — per ABLATIV. EXTER. e. c. bref itrån (af) honom håneltå, komma ifrån landet, vika ifrån vägen tieltå, komma ifrån kyrkan (kyrktratten) firfolta, ifrån åkern, ofvan ifrån ullå, pååltå, uppifrån ülhåltå, nedifrån alhalta, underifrån alta, framifrån edeltå, edestå, e. l. p.

3. *ifrån*

3. *ifrån* — ratus per QUANTITIV. e. c. långtfrån kaukaa, bakifrån takaa, hemifrån fotoa.

Periphrases:

1. *från pro Gallor. de chez*, de loco propiori unde? — per tūbhā e. c. komma ifrån en vän.

2. *från pro långtfrån* — per kaukaa, Savon. etdållā ex loco, kaukana, etdållā in loco, kauwas, etdållā in locum e. c. vare det ifrån (långtfrån) mig kaukana minus ta, förde (långt) ifrån honom kauwas.

3. *från pro ifrån och med, de initio* — per ruweten e. c. från morgon till afton, ifrån och med den första ensimmaðisestā ruweten.

4. *från de separatione* — per pois, eri, e. c. han är ifrån syfslan wíralta pois, lägga ifrån sig, taga handen ifrån något.

E. Præpositio *för*.

Causus:

1. *för pro Genit.* — per POSSESSIV. e. c. belöning för mōdor waiwain palkka (non palkka waiwan edestā), herde för fåren, till glädje för sin slägt sukunsa iloksi.

2. *för pro åt, signum Dativi, de loco exteriori in quem* — per ALLATIV. EXTER. e. c. låg för (åt) honom hännesse, skadligt för mig minusse, yppa för någon, vagnen kom för dörren öwestle.

3. *för pro till, i, de loco interiori in quem* — per ALLATIV. INTER. e. c. lust för arbete halu tūbhān, böjelse för det goda, godt för sjukdomen tautiin.

4. *för pro bos, vid, med, signum Dativi, de loco exteriori in quo, nec non de pretio solvendo — per LOCATIV.* EXTER. e. c. Svårt för mig minulta, vagnen är för (vid) porten portissa, för godt köp hūwällå kaupalla, köpa för (med) penningar rahälla (haud rahan edestå).

5. *för pro i, uti, signum Dativi, de loco interiori in quo — per LOCATIV.* INTER. e. c. vackert för (i) hans ögon filmissänså, det susar för (i) mina öron forwissant.

6. *för pro för-skull, ifrån, de re emenda l. retribuenda, de loco ex quo — per ABLATIV.* INTER. e. c. betala för maten ruasta (haud ruan edestå), tacka för hjälpen awusta, belöning för mödan waiwasta, ord för (ifrån) ord, fri för (från) tel, fruktan för, ångslig för (om, över) framtidens tulevaisista, kånd för (af, genom) sina skrifter, varna för något varoitaa sittå.

7. *för pro undan för, ifrån, de re removenda — per ABLATIV.* EXTER. e. c. dölja för mig minulta, gömma (undan) för honom häneltå, neka (för) ols, fri för fieder wiholisfilta, det brister för dem heilstå.

8. *för pro såsom, de qualitate, nec non de tempore quo — per QUALITIV.* e. c. anse för vän lüstänwänå, räkna för heder, bruket för dagen tänåpänå (pro tänå pâlwänå).

9. *för pro till, de fine, ordine, nec non de tempore in quod — per QUALIFICATIV. (Factiv.)* e. c. räkna för (till) åra funniafsi, för det första, andra ensimmäiselsi, toiselsi, bortbjuden för hela veckan wiikofsi.

10. *för pro för-skull, post quædam Verba — interdum per QUANTITIV.* e. c. blygas för sin därskap hussuutansfa, frukta för något sitå.

Peri-

Periphrases:

1 *för pro förut, framför, inför, ante, præ, coram, de loco anteriori* — per edesså & edellå in loco, edelle & eteen in locum, edeltå & edestå 34) ex loco e. c. stå för (inför) rätta oikeuden edesså, gå för (framför) mig eteeni l. edesseni, & edesåni l. edellåni, gå undan för mig edeståni, läsa för mig. Pro Latin. *coram* adhibetur haud raro Gerund. nädden e. c. góra för (inför) folket fansan nädden, för mig (i min närvår) minun nähteni, aliis näddeni, aliis nähdessåni. De tempore vero, *ante*, sæpius occurrit vocabulum ennen, (Posseſl του ensi synon. esti) e. c. det skedde för min födelse, han lefde för mig (förr än jag) ennen minua.

2. *för de relatione vicaria, pro i stället för, pro, loco* — per puolesta & puolelta ex loco, siassa in loco, siahan in locum e. c. svara för mig puolestani (haud edeståni), betala för någon, jag är för honom (i hans ställe) siassans l. pouleltansa, skicka för sig (å sina vägnar) siaansa (haud edestånså), lida för mig siassani, puo-
M 2 les-

34) Vocabulum igitur edestå cum notionem loci anterioris ex quo quid movetur, Sv. *framifrån*, Germ. *von vorne* semper involvat, oppido quidem patere putamus, idem in phrasibus, ubi nulla occurrit loci anterioris relatio, sed vicaria *pro, loco*, vel causalis *ob, propter*, ex genio linguae haud recte adhiberi: unde locutiones: palkfa waiwan edestå belöning för mödor, mäksöruan edestå för maten, wastaa minun edeståni ivara för mig, försvara mig, kärsei meidän edeståmme för vår skull, i stället för os, tehdå hänken edestånså å hans vägnar &c. &c. non possumus non censere Svecicismos.

Iestani (haud edestāni), gifva vin för vatten weden sian,
för min del.

3. *för* de relatione causalī, *pro för-skull*, *ob*, *propter* — per Gerund. tåhden e. c. lida *för* honom hānen
tåhtenså, (haud edestānså), *för* min skull, ångslig *för*
framtiden.

4. *för* *pro emot*, *i förhållande till*, — per subteen
(Possesl. του suhde ratio, proportio) e. c. ringa lön *för*
(emot) mycket besvär waiwan subteen (haud edestā),
rask *för* sin ålder.

E. Præpositio *genom*, *igenom*

Casus:

1. *genom* *pro af*, *ifrån*, *de loco ex quo* — per ABLATIV. INTER. e. c. maten går genom munnen i magen
suusta, hoppa ut genom fönstret.

2. *genom* *pro af* *de persona* I. *causa activa* — per
ABLATIV. EXTER. e. c. väcktes genom (af) bullret pauhi-
nalta, fick brefvet genom (af) honom hāneltå.

3. *genom* *pro medelft* — per LOCATIV. EXTER. e. c.
hårda genom mödor, lefva genom (af) sitt arbete tåhl-
lånså, aliis tybstånså.

Periphrases:

1. *genom* *de facto ambitu*, *pro med omgång af* —
per fausta e. c. gå igenom (med omväg af) skogen, ut-
räcka genom en annan.

2. *genom* *pro tvertigenom öfver* — per läpi I. läpitse,
interdum üli, ülitse e. c. gå genom (öfver) åkern.

3. *genom* *pro midtigenom* — per festitse.

G. Præ-